

Uzskati par starpetniskajām attiecībām Latvijā

2005.gada augusts

Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultātu apkopojums

Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs

Saturs

Aptaujas tehniskā informācija	3
Terminu skaidrojums.....	4
Personiskās saskarsmes raksturojums.....	5
Priekšstati par krievvalodīgajiem Latvijā	8
Attieksme pret krievvalodīgo stāvokļa izmaiņām Latvijā	11
Attieksme pret līdzdalību nacionāli radikālās organizācijās	15
Attieksme pret valsts pārvaldi, ideoloģijām	18
Aptaujā izmantotā anketa	21

Aptaujas tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1000 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1016 respondenti
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā un nacionālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (112 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 13.08.2005. līdz 23.08.2005.

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 01.01.05.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0

REĢIONS

Rīga	32.6	32.7	32.7
Vidzeme	23.9	23.9	23.9
Kurzeme	12.0	13.2	13.2
Zemgale	15.8	14.6	14.6
Latgale	15.6	15.7	15.7

DZIMUMS

Vīrieši	45.3	46.5	46.5
Sievietes	54.7	53.5	53.5

TAUTĪBA

Latvieši	58.4	56.5	56.5
Citi	41.6	43.5	43.5

VECUMS

18 - 24 g.v.	15.6	14.7	14.7
25 - 34 g.v.	16.2	18.8	18.8
35 - 44 g.v.	20.1	19.3	19.3
45 - 54 g.v.	19.2	18.5	18.5
55 - 74 g.v.	28.8	28.7	28.7

STATUSS

Strādājošie	60.7	61.4
Nestrādājošie	39.3	38.6

IZGLĪTĪBA

Pamata	12.5	12.5
Vidējā, vidējā speciālā	66.3	66.2
Augstākā	21.2	21.3

PILSONĪBA

LR pilsoņi	80.3	79.3
Respondenti bez LR pilsonības	19.7	20.7

Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai

Terminu skaidrojums

IZLASE

Latvijas iedzīvotāju kopuma mikromodelis

APDZĪVOTĀS VIETAS TIPS

Rīga – Rīgas pilsēta.

Cita pilsēta – Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Rēzekne, Jūrmala, rajonu centri, citas pilsētas.

Lauki – pagasti, lauku viensētas.

IZGLĪTĪBA

Pamatizglītība – respondents ar pamata vai nepabeigtu vidējo izglītību.

Vidējā, vidējā speciālā – respondents ar vispārējo vidējo izglītību, vidējo speciālo izglītību vai nepabeigtu augstāko izglītību.

Augstākā – respondents ar augstāko izglītību.

NODARBINĀTĪBAS SEKTORS

Valsts sektors – respondenti, kuri strādā valsts iestādēs vai uzņēmumos ar valsts kapitālu.

Privātais sektors – respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar privāto kapitālu.

Nestrādā – respondenti: mājsaimnieces, pensionāri, skolēni, studenti, bezdarbnieki.

Cits – respondenti, kuriem ir gadījuma darbi, strādā apmaksātu darbu sabiedriskās organizācijās, kā arī tie respondenti, kuri nezināja konkrētu nodarbinātības sektoru.

PAMATNODARBOŠANĀS

Vadītājs – augstākā vai vidējā līmeņa vadītājs: uzņēmuma, firmas, organizācijas, nodaļas vadītājs, vadošais speciālists uzņēmumā, iestādē.

Speciālists, ierēdnis – ierēdnis vai darbinieks valsts, pašvaldību iestādē vai privātā uzņēmumā; nestrādā fizisku darbu.

Strādnieks – ierindas darbinieks rūpniecībā, celtniecībā, lauksaimniecībā, tirdzniecībā, apkalpojošajā sfērā, sabiedriskajā ēdināšanā; strādā fizisku darbu.

Zemnieks – persona, kas strādā sev piederošā lauku saimniecībā.

Individuālais darbs – pats sev darba devējs, arī profesionāls speciālists (advokāts, ārsts u.tml.), uzņēmuma īpašnieks.

Pensionārs – persona, kas ir pensijā un nestrādā algotu darbu, arī invaliditātes pensionārs.

Skolnieks, students – persona, kas mācās dienas nodaļā kādā no mācību iestādēm.

Mājsaimniece – persona, kas ir mājsaimniece vai mājsaimniece un pašlaik nestrādā algotu darbu; arī ja atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā.

Bezdarbnieks – persona, kas ir darba spējīgā vecumā un nekur nestrādā.

ĪENĀKUMU LĪMENIS

Vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī, ieskaitot visus ienākumus (algas, stipendijas, pabalstus, pensijas u.t.t.) pēc nodokļu nomaksas

Zemi – līdz Ls49

Vidēji zemi – no Ls50 līdz Ls69

Vidēji – no Ls70 līdz Ls99

Vidēji augsti – no Ls100 līdz Ls149

Augsti – Ls150 un vairāk.

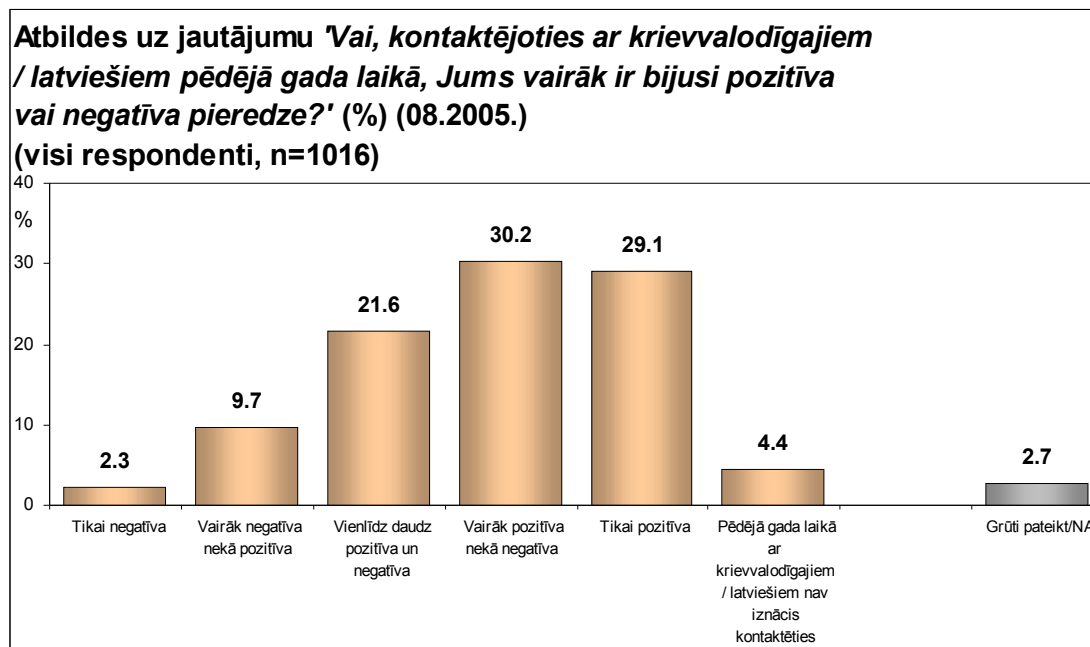
2005.gada augustā tika veikts pētījums, kura ietvaros tika noskaidrots, kāda ir iedzīvotāju pieredze saskarsmē ar citu tautību cilvēkiem, kādi ir priekšstati par Latvijas krievalodīgajiem iedzīvotājiem un attieksme pret iespēju, ka mainās šīs grupas politiskā ietekme, kāda būtu iespējamā rīcība etniskā konflikta gadījumā. Iedzīvotājus lūdza novērtēt attieksmi pret atsevišķām politiskajām vērtībām ('stingro roku', vārda brīvības ierobežošanu).

Jāatzīmē, ka šajā pētījumā galvenā uzmanība tika pievērsta latviešu un krievalodīgo saskarsmei. Respondentiem tika dota iespēja izvēlēties, vai viņi vairāk sevi identificē ar latviešiem (dzimtā valoda ir latviešu vai pamatā sazinās latviešu valodā) vai krievalodīgajiem (dzimtā valoda ir krievu vai pamatā sazinās krievu valodā).

Personiskās saskarsmes raksturojums

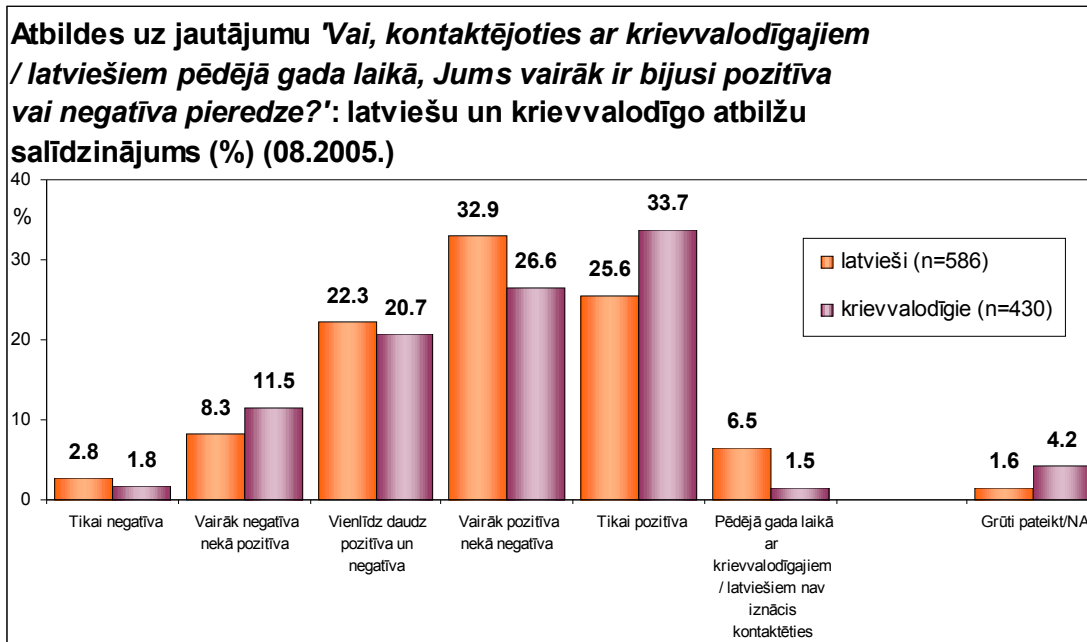
Pētījuma ietvaros tika uzdoti vairāki jautājumi par saskarsmi ar citu tautību cilvēkiem: novērtēt, vai pēdējā gada laikā vairāk bija pozitīvas vai negatīvas pieredzes, kā arī raksturot, vai sabiedrība ietekmē šo komunikāciju ar citas tautības cilvēkiem, kā arī, cik viegli ir uzturēt attiecības ar cilvēkiem, kuru uzskati nacionālajos jautājumos atšķiras.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par iedzīvotāju atbildēm uz jautājumu '*Vai, kontaktējoties ar krievalodīgajiem/ latviešiem pēdējā gada laikā, Jums vairāk ir bijusi pozitīva vai negatīva pieredze?*' Jāpiebilst, ka respondentiem, kuri norādīja, ka ir latvieši, šis jautājums tika uzdots par krievalodīgajiem, bet aptaujātajiem, kuri sevi identificēja ar krievalodīgajiem, par latviešiem.

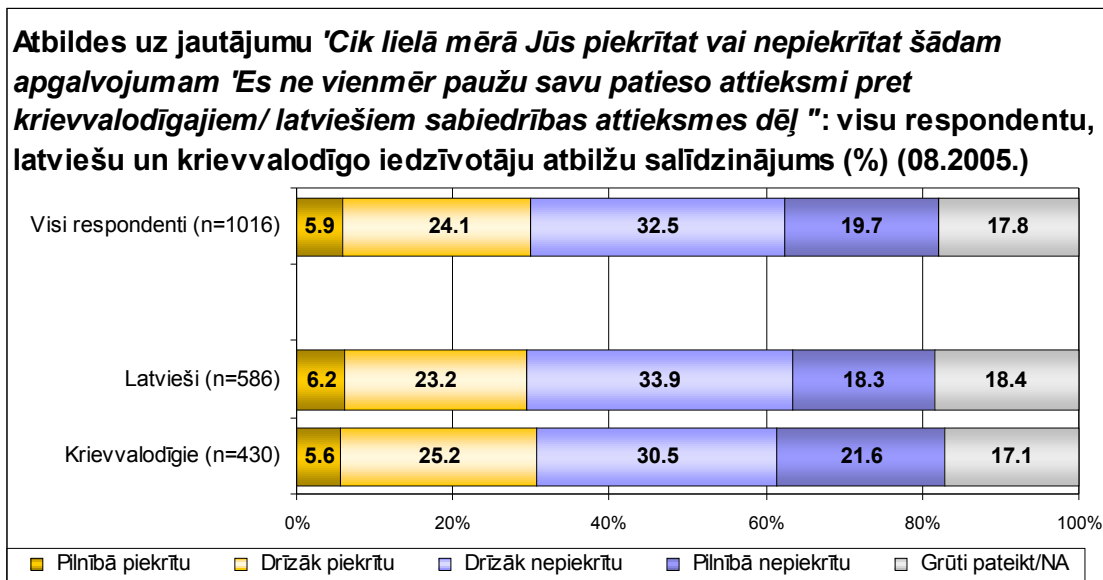
Kā redzams, tikai 12% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju atbildēja, ka viņiem pēdējā gada laikā kontaktējoties ar krievalodīgajiem/ latviešiem, vairāk bijis negatīvas pieredzes (atbildes '*tikai negatīva*' un '*vairāk negatīva nekā pozitīva*'), bet 59% aptaujāto atzina, ka viņu pieredze bijusi vairāk pozitīva (atbildes '*tikai pozitīva*' un '*vairāk pozitīva nekā negatīva*').

Nākamajā grafikā ir salīdzinātas aptaujāto latviešu un krievvalodīgo iedzīvotāju atbildes (katrai grupai tika uzdots atšķirīgs jautājums – latviešiem jautāja par krievvalodīgajiem, bet krievvalodīgajiem – par latviešiem).

Saskaņā ar aptaujas datiem, 11% latviešu atzīmēja, ka viņu saskarsme ar krievvalodīgajiem pēdējā gada laikā bijusi vairāk negatīva, bet 59% norādīja, ka tā bijusi vairāk pozitīva. Savukārt, no krievvalodīgajiem savu pieredzi par vairāk negatīvu atzina 13%, bet par vairāk pozitīvu 60% respondentu.

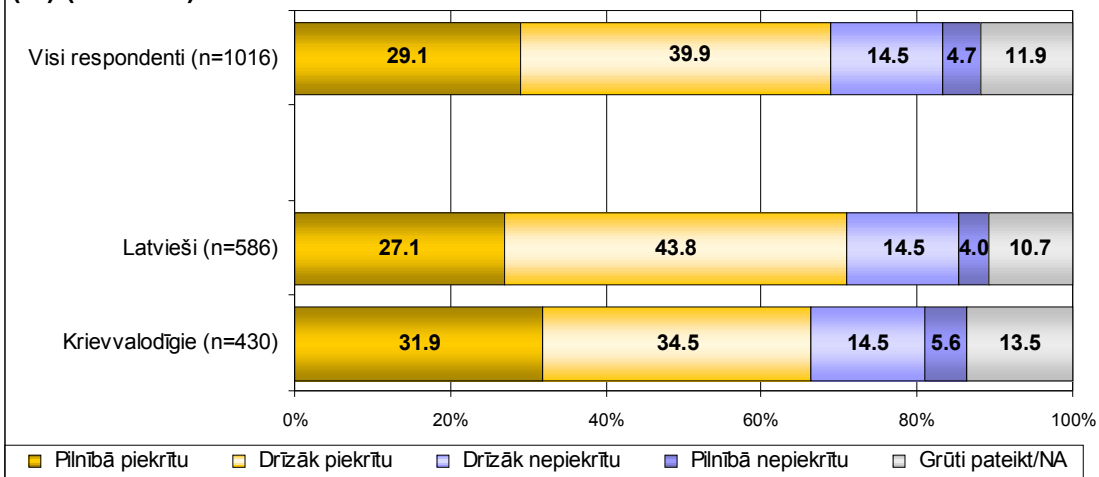
Aptaujas ietvaros respondentiem lūdza raksturot, vai sabiedrības attieksme viņiem liek slēpt savu attieksmi pret krievvalodīgajiem/latviešiem.

Kā redzams, 30% Latvijas iedzīvotāju norādīja, ka sabiedrības attieksmes dēļ ne vienmēr pauž savu patieso attieksmi pret, attiecīgi, krievvalodīgajiem vai latviešiem. Jāatzīmē, ka aptaujāto latviešu un krievvalodīgo atbildes šajā jomā būtiski neatšķiras – to, ka mēdz neatklāt savu patieso attieksmi atzina 29% latviešu un 31% krievvalodīgo.

Aptaujas dalībniekiem lūdza raksturot arī to, vai viņiem ir grūtības uzturēt attiecības ar cilvēkiem, kuru uzskati nacionālajos jautājumos ir atšķirīgi. Pētījuma rezultāti ir apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu 'Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādam apgalvojumam 'Man nav problēmu uzturēt draudzīgas attiecības ar cilvēkiem, kuru uzskati nacionālajos jautājumos atšķiras no manējiem': visu respondentu, latviešu, krievvalodīgo un LR pilsoņu atbilžu salīdzinājums (%) (08.2005.)

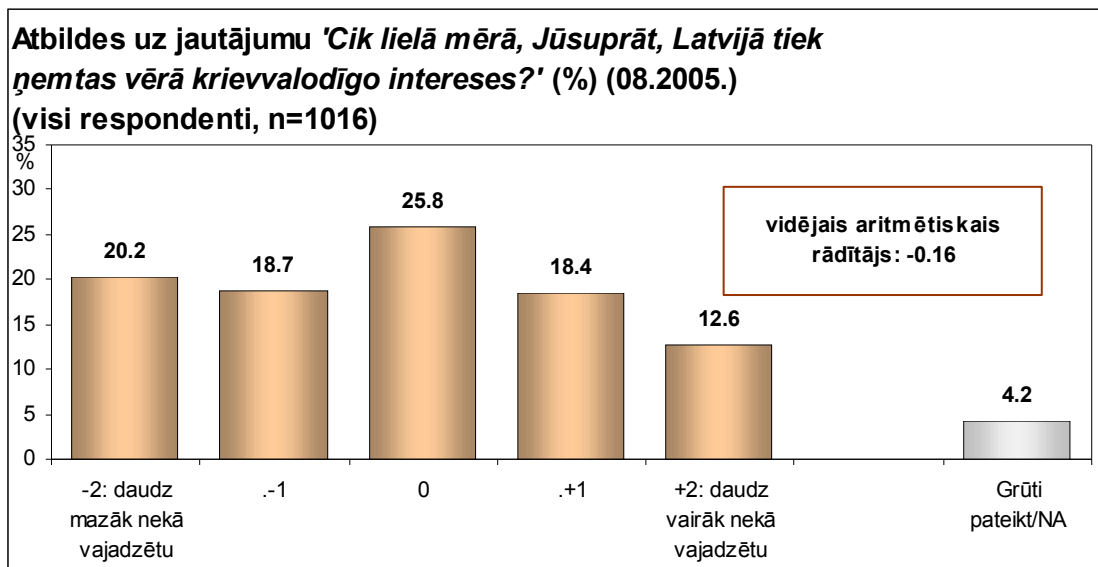

Saskaņā ar aptaujas datiem, vairāk nekā 2/3 aptaujas dalībnieku (69%) norādīja, ka viņiem nav problēmu uzturēt draudzīgas attiecības ar cilvēkiem, kuru nacionālie uzskati ir atšķirīgi. Jāatzīmē, ka šim apgalvojumam piekrita 71% latviešu un 67% krievvalodīgo. Tiesa, atbildi 'pilnībā piekrītu' krievvalodīgie ir izvēlējušies nedaudz biežāk kā latvieši (attiecīgi 32% un 27%).

Priekšstati par krievvalodīgajiem Latvijā

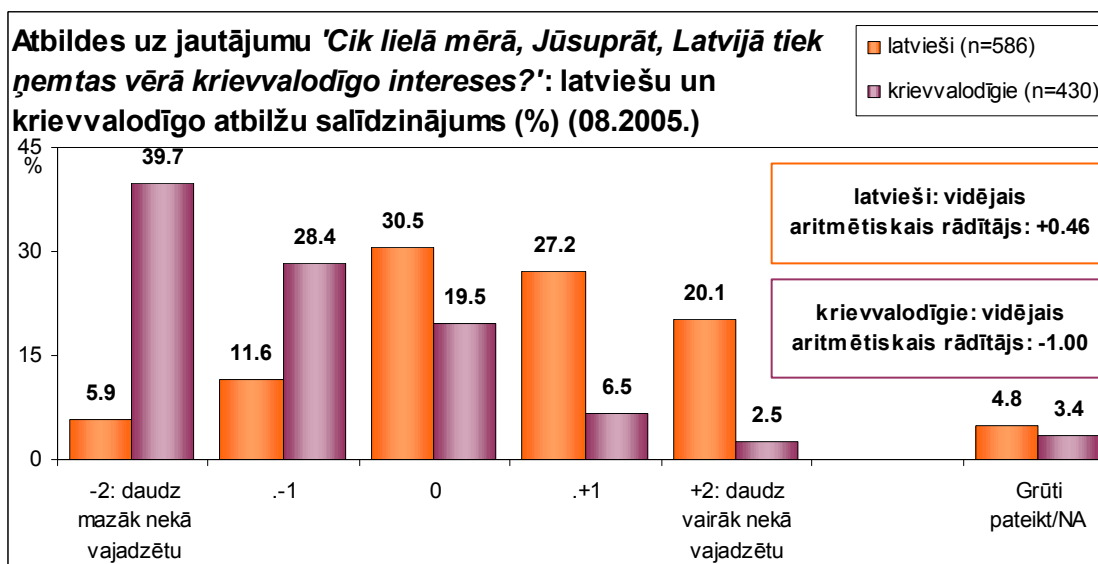
Pētījuma ietvaros aptaujas dalībniekiem tika lūgts novērtēt savu attieksmi pret krievvalodīgajiem Latvijā: novērtēt šīs grupas ietekmi, lojalitāti, raksturot, vai šī grupa rada draudus Latvijas valodai un kultūrai, kā arī paust savu attieksmi pret apgalvojumu, kas satur diskriminācijas pazīmi pēc etniskā principa u.c.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par iedzīvotāju attieksmi pret krievvalodīgo ietekmi Latvijā – cik lielā mērā tiek ņemtas vērā šīs grupas intereses.

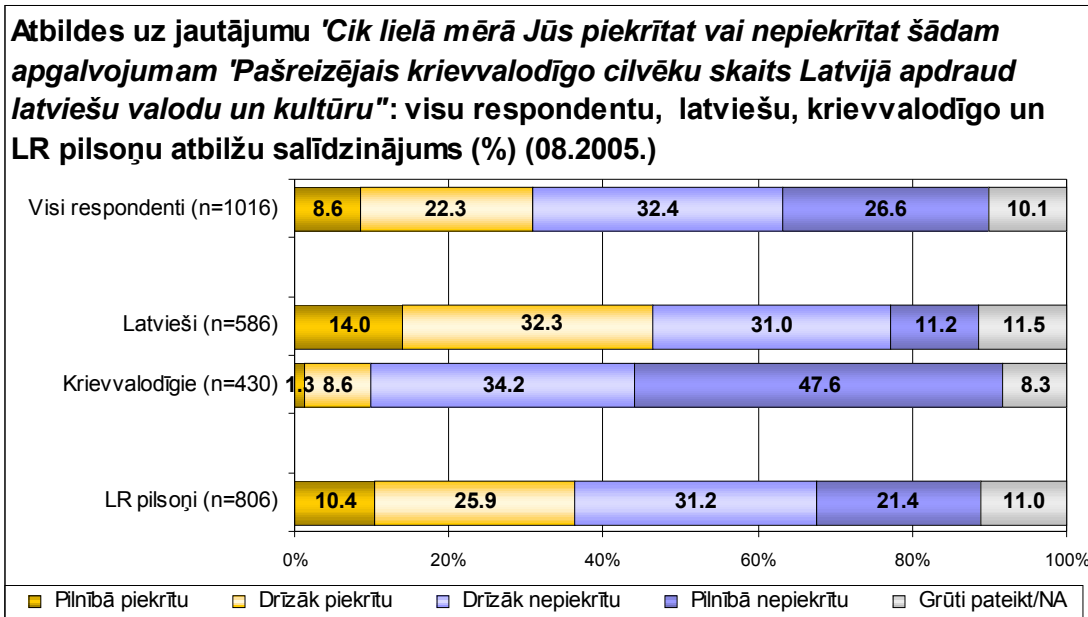
Kā redzams, iedzīvotāji šajā jautājumā nav vienoti – 39% norādīja, ka intereses tiek ievērotas mazāk nekā vajadzētu, bet 31% – ka tās tiek ņemtas vērā vairāk nekā vajadzētu.

Nākamajā grafikā ir salīdzinātas latviešu un krievvalodīgo atbildes.

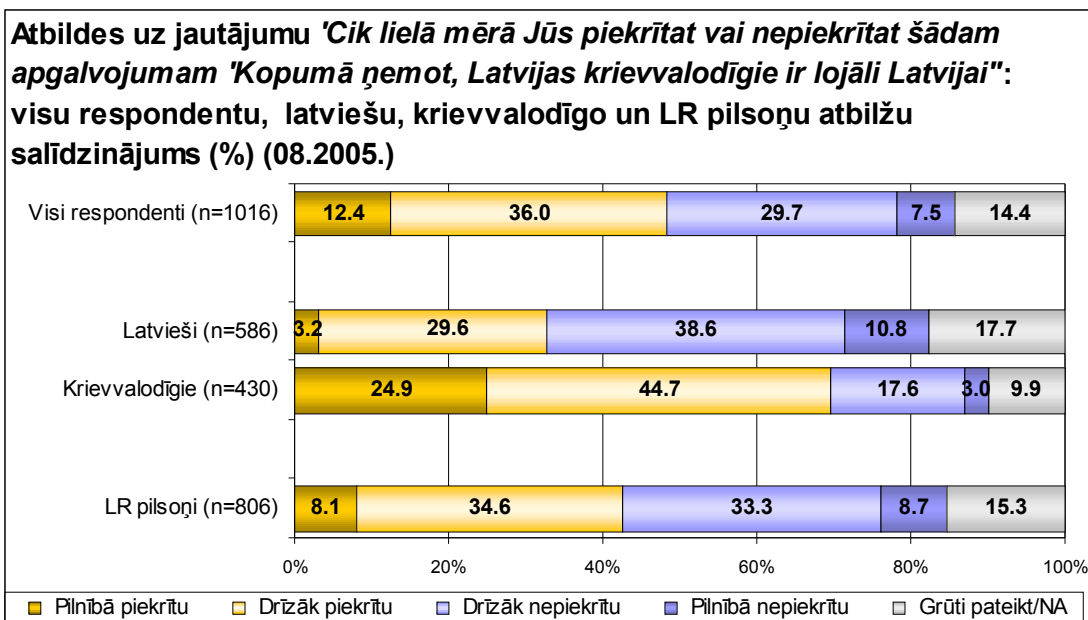
Saskaņā ar aptaujas datiem, analizēto grupu uzskati šajā jautājumā būtiski atšķiras – 18% aptaujāto latviešu uzskata, ka krievvalodīgo intereses tiek ņemtas vērā mazāk nekā vajadzētu, bet 47% atbildēja, ka tās tiek ņemtas vērā vairāk nekā vajadzētu. Savukārt vairākums krievvalodīgo atbildēja, ka viņu intereses tiek ņemtas vērā mazāk nekā vajadzētu (68%), kamēr to, ka tās tiek ņemtas vērā vairāk nekā vajadzētu, atzina 9% krievvalodīgo.

Lai raksturotu sabiedrības attieksmi pret krievvalodīgajiem kā grupu, iedzīvotājus lūdza novērtēt vairākus apgalvojumus (gan pozitīvus, gan negatīvus). Uzskati par to, vai pašreizējais krievvalodīgo skaits rada draudus Latvijas valodai un kultūrai, raksturoti nākamajā grafikā.

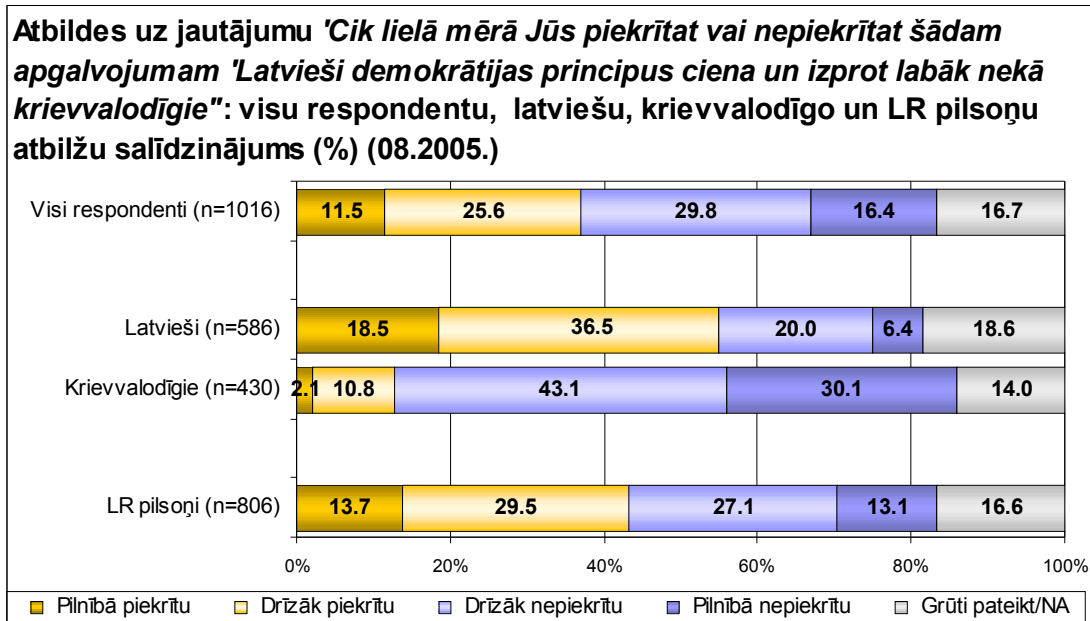
Kā redzams, gandrīz puse aptaujāto latviešu (46%) piekrīt, ka pašreizējais krievvalodīgo daudzums Latvijā rada draudus latviešu valodai un kultūrai (tiesa, tam '*pilnībā piekrīt*' tikai 14% aptaujāto latviešu). Jāatzīmē, ka 48% krievvalodīgo šādam apgalvojumam '*pilnībā nepiekrīt*'.

Pētījuma dalībniekus arī lūdza raksturot savus priekšstatus par krievvalodīgo lojalitāti Latvijai.

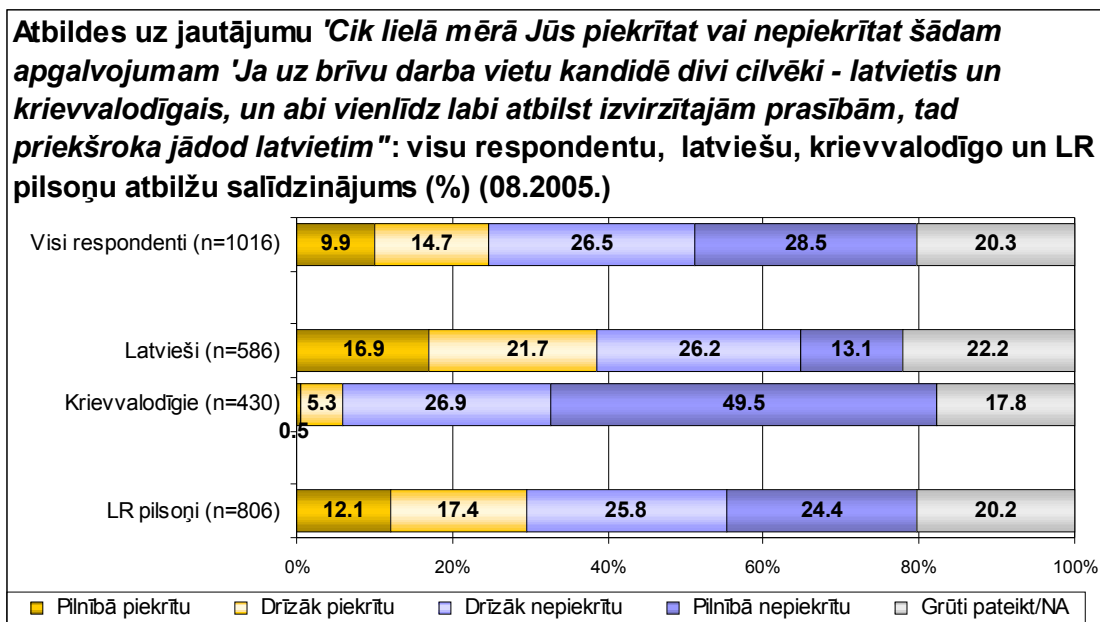
Saskaņā ar aptaujas datiem, tikai 1/3 latviešu (33%) uzskata, ka, kopumā ņemot, Latvijas krievvalodīgie ir lojāli valstij, un tikai 3% no respondentiem attiecīgajam apgalvojumam '*pilnībā piekrīt*', kamēr 11% latviešu to '*pilnībā*' noraida. Jāatzīmē, ka krievvalodīgo priekšstati par sevi ir krasi atšķirīgi – apgalvojumu par patiesu ir atzinuši 70% respondentu, bet 1/4 krievvalodīgo (25%) norādīja, ka izteikumam piekrīt '*pilnībā*'.

Aptaujas ietvaros tika lūgts novērtēt arī citus izteikumus, kas raksturo priekšstatus par krievvalodīgajiem kā grupu, tās vērtībām salīdzinājumā ar latviešiem. Dati par attieksmi pret izteikumu 'Latvieši demokrātijas principus ciena un izprot labāk nekā krievvalodīgie' apkopoti nākamajā grafikā.

Kā redzams, vairāk nekā puse aptaujāto latviešu (55%) kopumā piekrīt šādam izteikumam (turklāt 19% apgalvojumu atbalsta 'pilnībā'), bet vairākums krievvalodīgo (73%) to noraida.

Pētījuma ietvaros tika lūgts novērtēt izteikumu, kas raksturo attieksmi pret latviešu un krievvalodīgo vienlīdzību darba tirgū.

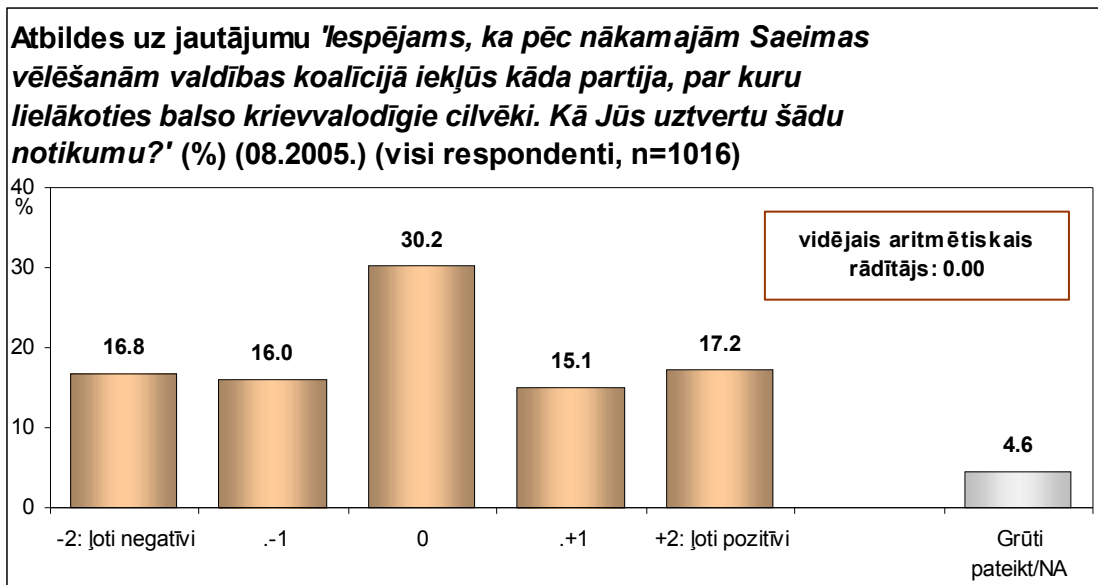

Saskaņā ar aptaujas datiem, 39% aptaujāto latviešu kopumā piekrīt apgalvojumam, kurā tiek pieļauta diskriminācija pēc etniskās pazīmes. Tiesa, tikpat bieži (39%) aptaujātie latvieši šo apgalvojumu ir arī noraidījuši.

Attieksme pret krievvalodīgo stāvokļa izmaiņām Latvijā

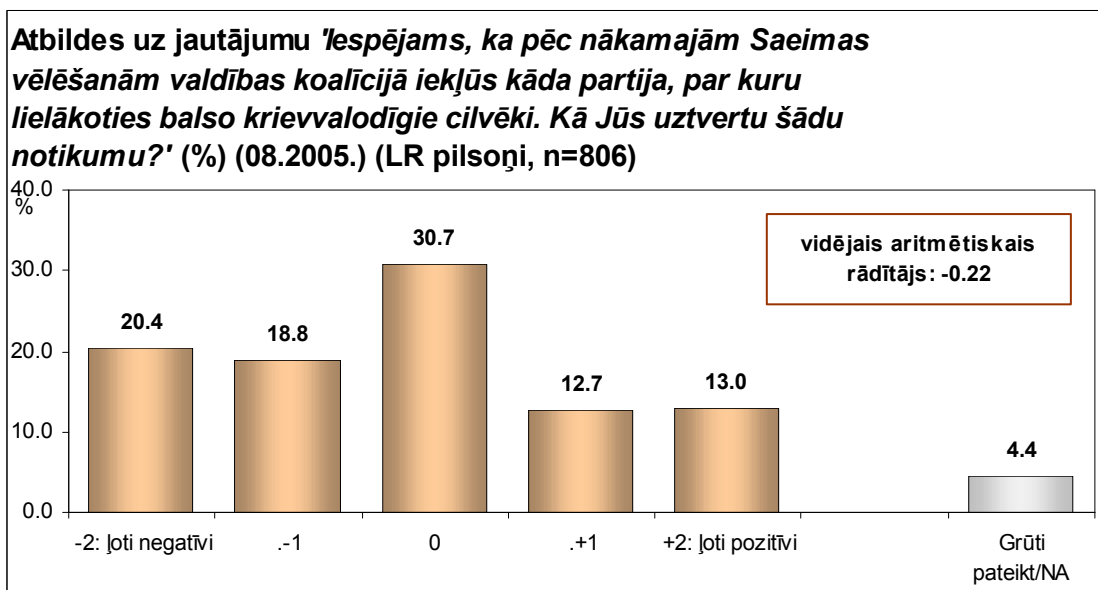
Pētījuma ietvaros tika uzdoti arī vairāki jautājumi par to, kā tiek vērtēta iespēja, ka nākotnē varētu pieaugt krievvalodīgo ietekme Latvijas politikā – kāda ir attieksme pret iespēju, ka valdošajā koalīcijā tiek ietverta partija, par kuru lielākoties balso krievvalodīgie Latvijas iedzīvotāji, kā arī to, ka Latvijas nepilsoņiem tiek piešķirtas balsstiesības pašvaldību vēlēšanās. Lai raksturotu attieksmi pret pēdējā laika aktualitāti – reformas skolās, kurās mācības notiek krievu valodā, iedzīvotājus lūdza novērtēt attieksmi pret šīm skolām kopumā.

Dati par to, kā Latvijas iedzīvotāji vērtētu krievvalodīgo atbalstītas partijas iekļaušanu valdošajā koalīcijā, apkopoti nākamajā grafikā.

Kā redzams, raksturojot savu attieksmi pret šādu situāciju, iedzīvotāji visbiežāk ir izvēlējušies skalas viduspunktu, bet pozitīvu un negatīvu vērtējumu šādai situācijai snieguši aptuveni 1/3 aptaujāto.

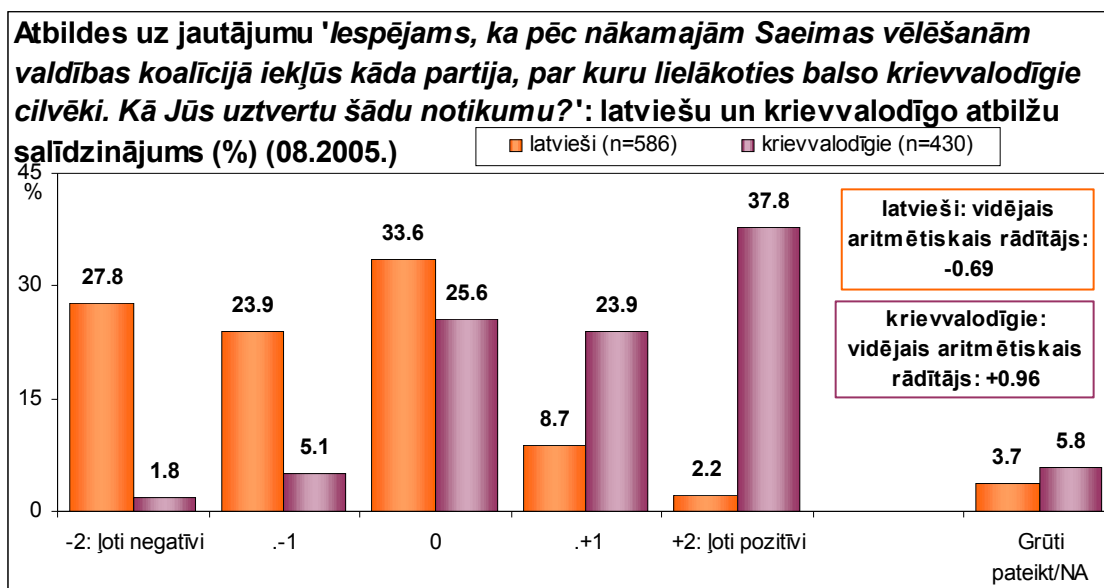
Nākamajā grafikā apkopoti dati par LR pilsoņu atbildēm.

Saskaņā ar aptaujas datiem, LR pilsoņi šādu situāciju vērtējuši drīzāk negatīvi – pozitīvu vērtējumu ('+1' un '+2') tai snieguši 26% respondentu, bet

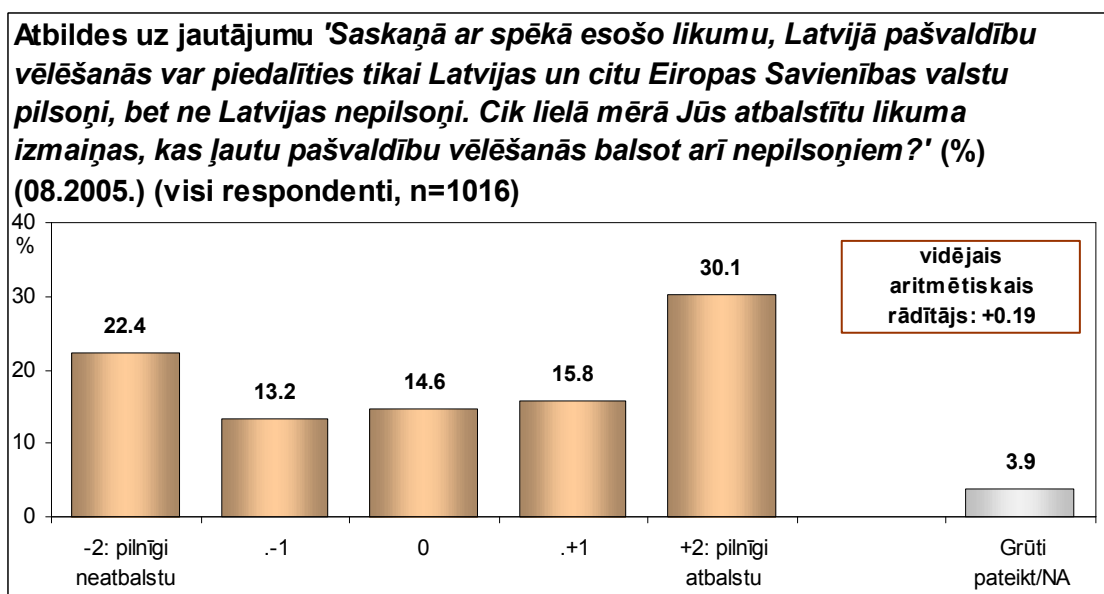
negatīvi (atbildes '-1' un '-2') to vērtētu 39% aptaujāto. Tiesa, gandrīz trešā daļa balsstiesīgo aptaujas dalībnieku (31%) izvēlējās neitrālu pozīciju.

Lai detalizētāk vērtētu sabiedrības uzskatus šajā jautājumā, nākamajā grafikā apkopoti dati par latviešu un krievvalodīgo atbildēm (analizētas tiek visu respondentu (ne tikai LR pilsoņu) atbildes).

Analizējot iedzīvotāju atbildes atkarībā no tā, vai viņi sevi uzskata par latviešiem vai krievvalodīgajiem, jāsecina, ka šo grupu attieksme būtiski atšķiras: šādas partijas iesaistīšanu valdošajā koalīcijā pozitīvi vērtētu 11% latviešu un 62% krievvalodīgo, bet par negatīvi vērtējamu notikumu to atzina 52% latviešu un 7% krievvalodīgo.

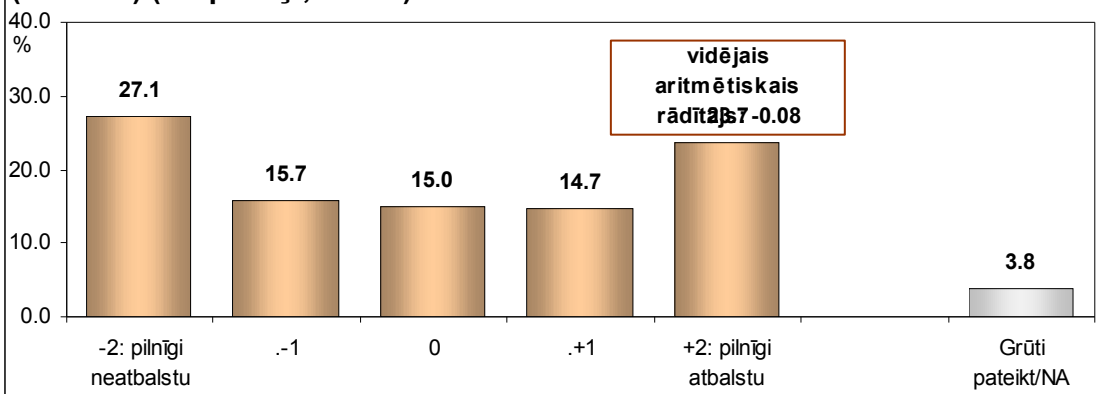
Aptaujas dalībniekus lūdza izteikt savu viedokli arī par nepilsoņu politisko tiesību paplašināšanu, ļaujot viņiem piedalīties pašvaldību vēlēšanās. Pētījuma rezultāti apkopoti nākamajā grafikā.

Kā redzams, domu, ka nepilsoņiem būtu jāļauj piedalīties pašvaldību vēlēšanās, iedzīvotāji kopumā biežāk ir atbalstījuši (46%) nevis noraidījuši (36%). Tomēr jāatzīmē, ka samērā liela daļa respondentu ir izvēlējušies skalas galapunktus – tātad vai nu 'pilnīgi' atbalsta vai 'pilnīgi' noraida šādu priekšlikumu.

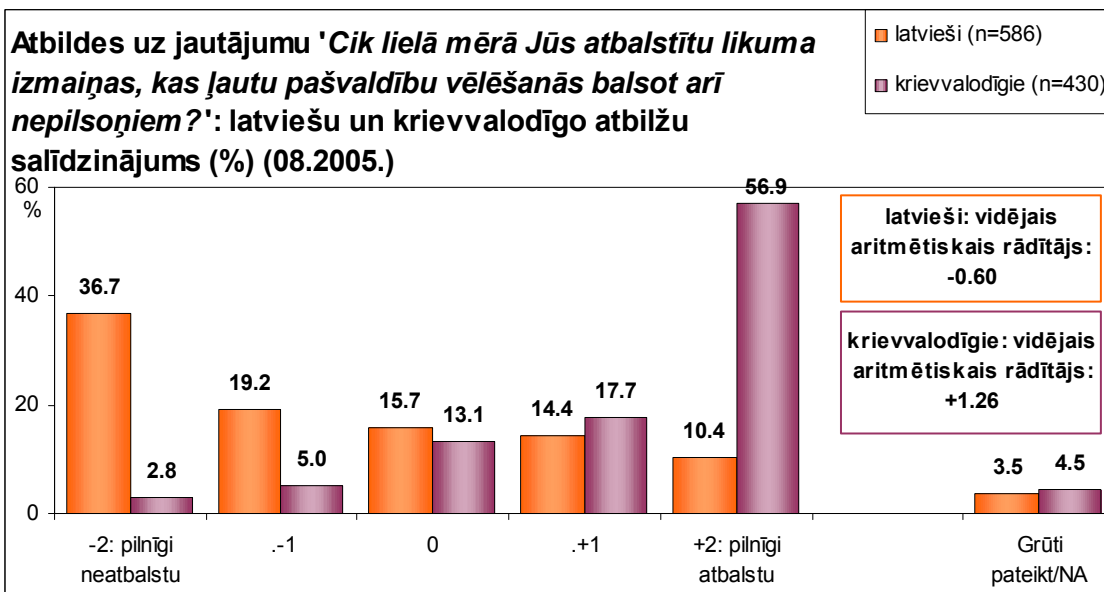
Nākamajā grafikā ir apkopoti dati par to, kā ierosinājumu ļaut nepilsoņiem piedalīties pašvaldību vēlēšanās vērtē LR pilsoņi.

Atbildes uz jautājumu 'Saskaņā ar spēkā esošo likumu, Latvijā pašvaldību vēlēšanās var piedalīties tikai Latvijas un citu Eiropas Savienības valstu pilsoņi, bet ne Latvijas nepilsoņi. Cik lielā mērā Jūs atbalstītu likuma izmaiņas, kas ļautu pašvaldību vēlēšanās balsot arī nepilsoņiem?' (%) (08.2005.) (LR pilsoņi, n=806)

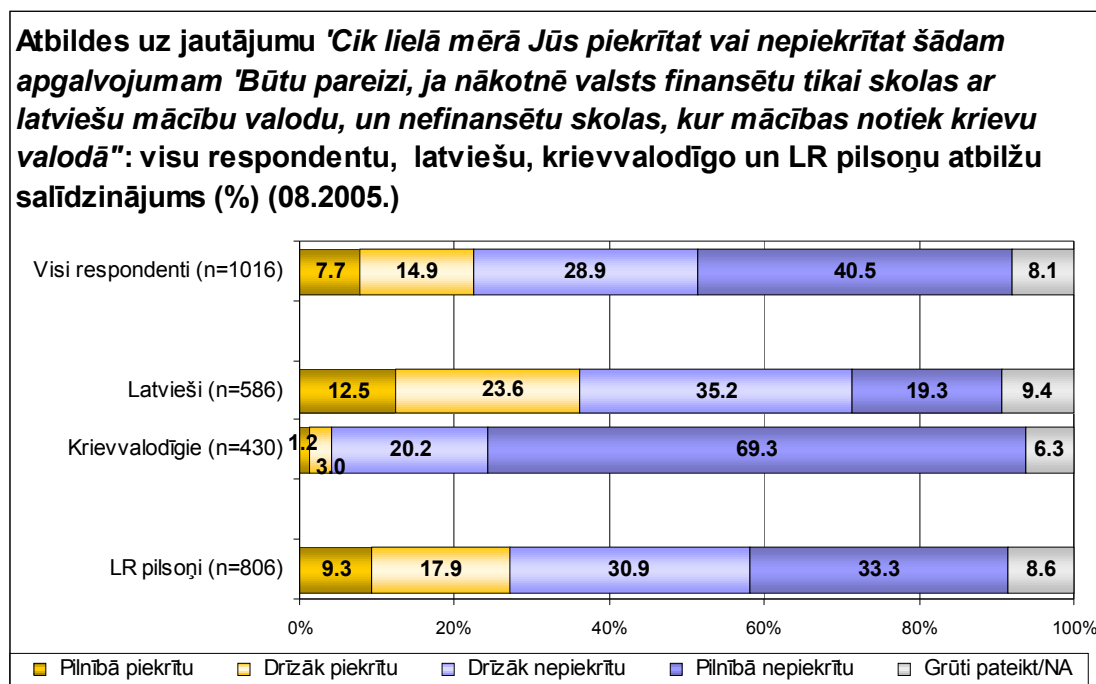
Saskaņā ar aptaujas datiem, LR pilsoņi drīzāk noraida priekšlikumu paplašināt nepilsoņu politiskās tiesības: 38% norādīja, ka šādas likuma izmaiņas atbalstītu, bet 43% tās noraidītu.

Jāatzīmē, ka salīdzinot latviešu un krievvalodīgo atbildes, izmantoti dati par visiem respondentiem (nevis tikai LR pilsoņiem). Aptaujas rezultāti apkopoti nākamajā grafikā.

Apkopojot latviešu un krievvalodīgo atbildes, jāsecina, ka abu grupu uzskati būtiski atšķiras: šādas likuma izmaiņas atbalstītu 25% latviešu un 75% krievvalodīgo, kamēr pret tām būtu 56% latviešu un 8% krievvalodīgo.

Kā jau minēts, aptaujas dalībniekus lūdza novērtēt arī attieksmi pret valsts finansējumu skolām, kur mācības notiek krievu valodā. Pētījuma rezultāti apkopoti nākamajā grafikā.

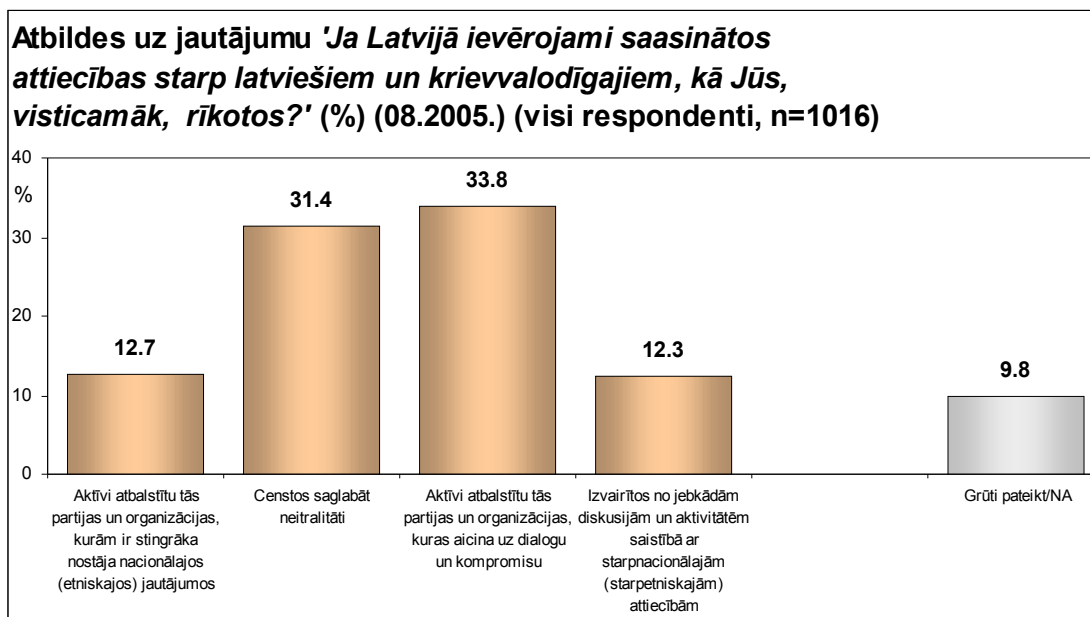

Raksturojot attieksmi pret domu, ka valstij nevajadzētu finansēt skolas, kurās mācības notiek krievu valodā, jāatzīmē, ka tam nepiekrīt 69% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju. Saskaņā ar pētījuma datiem, šo domu noraida arī vairākums latviešu (55%), turklāt 19% tai *'pilnībā nepiekrīt'*. Par šī jautājuma nozīmīgumu krievvalodīgo vidū liecina fakts, ka ieteikumu nefinansēt skolas, kurās mācības notiek krievu valodā, noraidīja 90% aptaujāto krievvalodīgo (t.sk. 69% respondentu no šīs grupas atzīmēja, ka viņi šai domai *'pilnībā nepiekrīt'*).

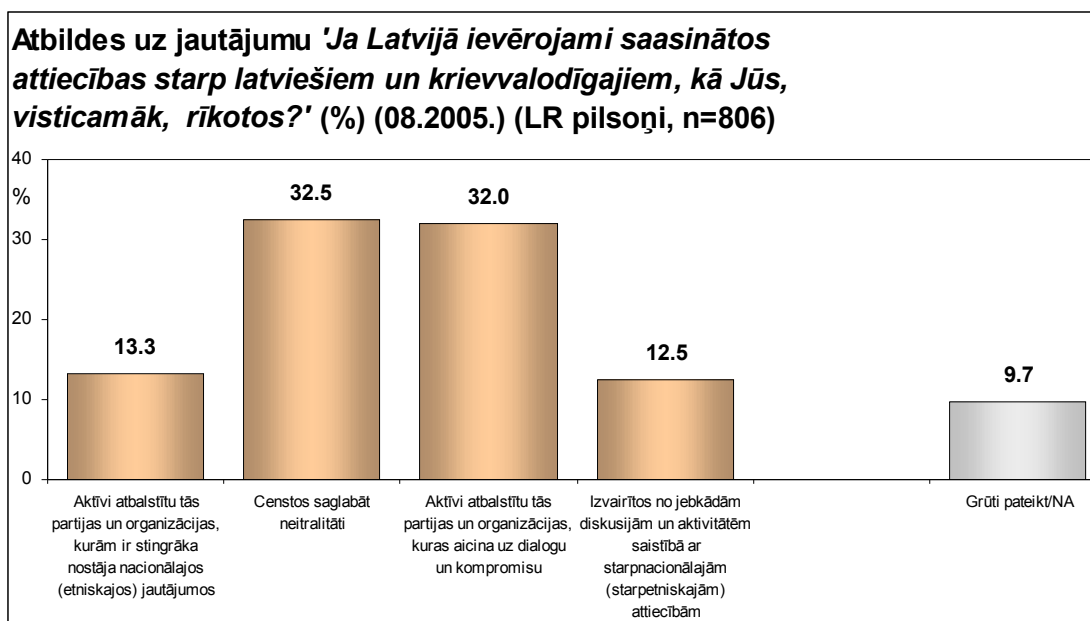
Attieksme pret līdzdalību nacionāli radikālās organizācijās

Pētījuma ietvaros iedzīvotājus lūdza raksturot arī viņu attieksmi pret nacionāli radikālām organizācijām, lūdzot novērtēt, kā viņi rīkotos gadījumā, ja Latvijā ievērojami saasinātos attiecības starp latviešiem un krievvalodīgajiem, kā arī – kāda būtu attieksme, ja kāds respondentam tuvs cilvēks iesaistītos organizācijā, ko sabiedrībā mēdz uzskatīt par nacionāli radikālām.

Aptaujas dati par iedzīvotāju iespējamo rīcību etniska konflikta gadījumā apkopoti nākamajā grafikā.

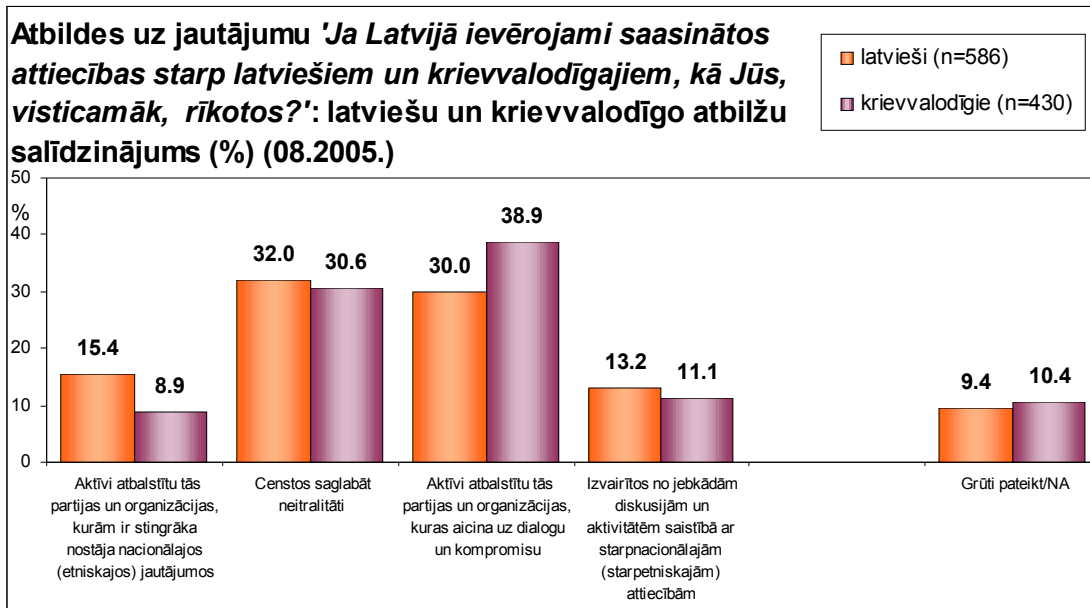

Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, organizācijas ar stingrāku nostāju etniskos jautājumos atbalstītu 13% respondentu, bet 34% aptaujāto norādīja, ka atbalstītu tās partijas, kas aicina uz dialogu vai kompromisu. Jāatzīmē, ka 44% respondentu minēja, ka ievērotu neitralitāti, izvairītos no diskusijām par to.

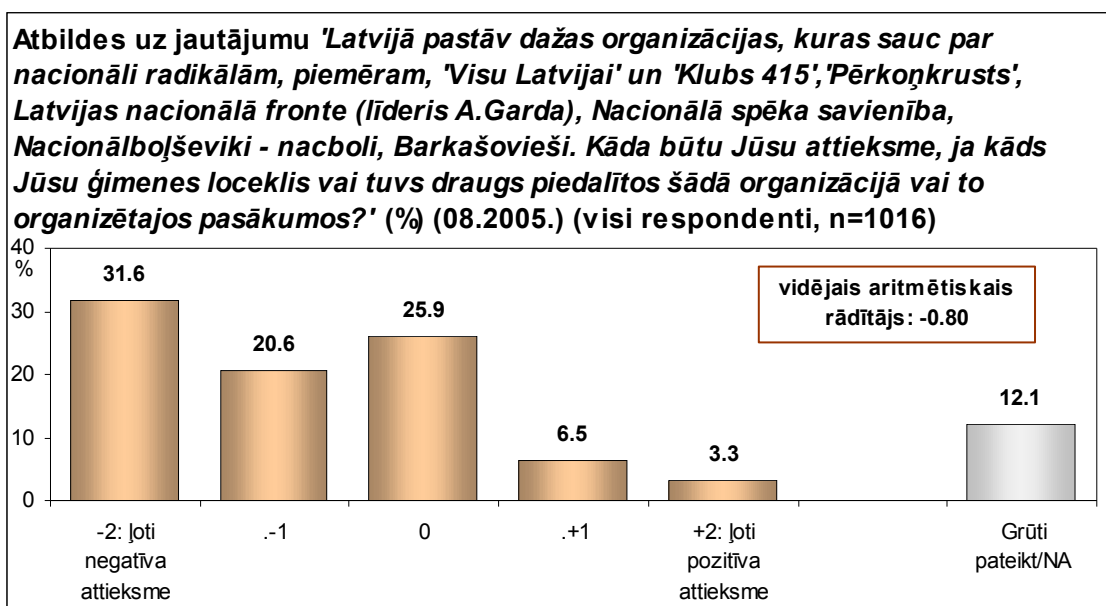
Kā redzams, līdzīgs atbilžu sadalījums vērojams arī analizējot LR pilsoņu atbildes – 13% respondentu atbildēja, ka aktīvi atbalstītu organizācijas, kam ir

stingrāka nostāja etniskajos jautājumos, bet 32% norādīja, ka aktīvi atbalstītu tos spēkus, kas aicina uz dialogu un kompromisu.

Salīdzinot latviešu un krievvalodīgo teikto, jāsecina, ka nozīmīgas atšķirības abu grupu attieksmē nav vērojamas: abas grupas vairāk atbalsta organizācijas, kas aicinātu uz dialogu un kompromisu vai mēģinātu ieņemt neitrālu pozīciju, izvairīties no diskusijām par nacionālajiem jautājumiem. Tiesa, aptaujātie latvieši (15%) nedaudz biežāk kā krievvalodīgie (9%) norādīja, ka, saasinoties etniskajām attiecībām Latvijā, viņi atbalstītu organizācijas ar stingrāku pozīciju nacionālajos jautājumos, bet retāk atbildēja, ka aktīvi atbalstītu partijas un organizācijas, kas aicina un kompromisu un dialogu (latvieši: 30%, krievvalodīgie: 39%).

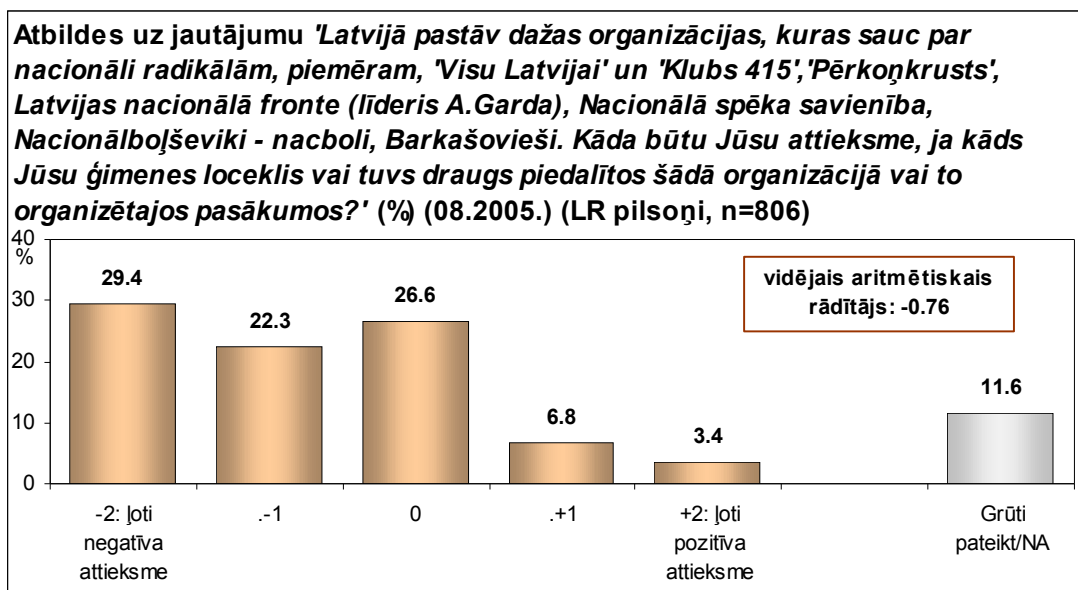
Dati par iedzīvotāju atbildēm par attieksmi gadījumā, ja kāds viņiem tuvs cilvēks iesaistītos organizācijā, ko mēdz uzskatīt par nacionāli radikālu, apkopoti nākamajā grafikā.

Kā redzams, iedzīvotāju attieksme pret iesaistīšanos nacionāli radikālās organizācijās ir drīzāk kritiska: to, ka šādu notikumu vērtētu pozitīvi (vērtējumi '+1'

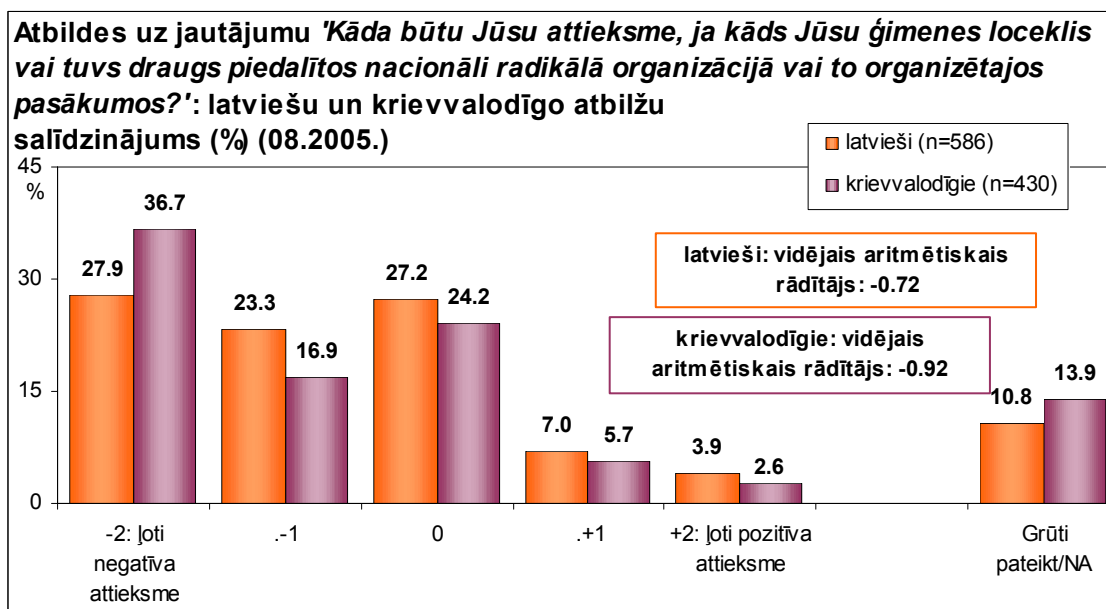
un '+2') atzina 10% respondentu, bet to, ka viņu attieksme būtu negatīva, norādīja 52% aptaujāto iedzīvotāju.

Aptaujāto LR pilsoņu atbildes ir apkopotas nākamajā grafikā.

Pētījuma rezultāti liecina, ka vairākums balsstiesīgo iedzīvotāju (52%) tuva cilvēka iesaistīšanos organizācijā, kuru dēvē par nacionāli radikālu, vērtē negatīvi, bet pozitīvu vērtējumu šādai situācijai snieguši 10% LR pilsoņi.

Dati par aptaujāto latviešu un krievvalodīgo iedzīvotāju atbildēm apkopoti nākamajā grafikā (jāpiebilst, ka latviešiem un krievvalodīgajiem tika piedāvāts atšķirīgs organizāciju saraksts – latviešiem uzdotajā jautājumā tika minēti 'Visu Latvijai', 'Klubs 415', 'Pērkoņkrusts', Latvijas nacionālā fronte (līderis A.Garda), Nacionālā spēka savienība), bet krievvalodīgajiem – Nacionāļboļševiki, barkašovieši).

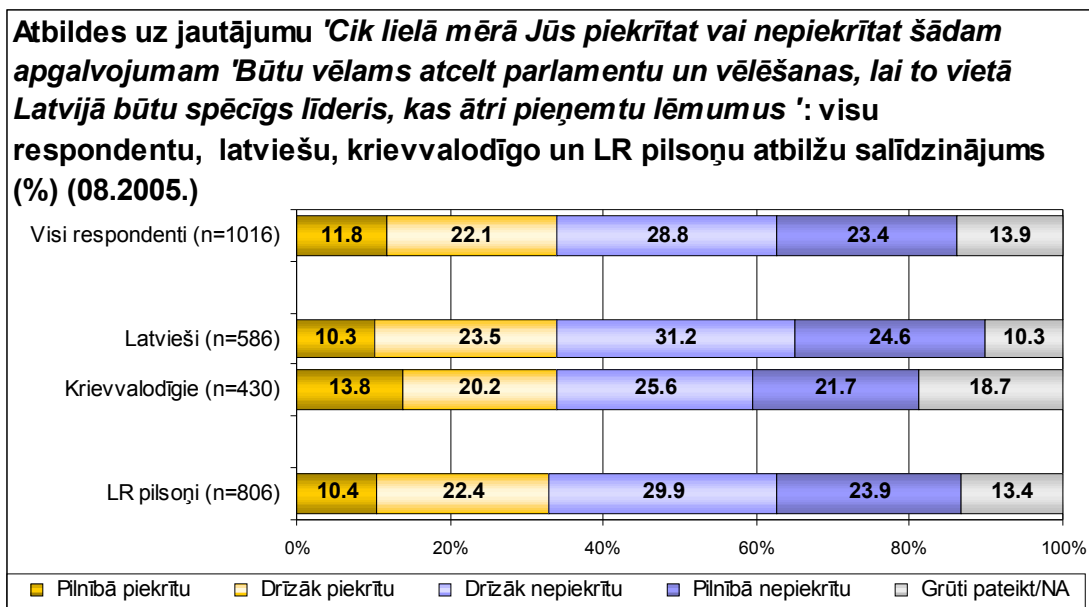

Salīdzinot latviešu un krievvalodīgo atbildes, vērojams, ka abas grupas norādīja, ka negatīvi vērtētu sev tuvu cilvēku iesaistīšanos šādās organizācijās vai to organizētos pasākumos. Tiesa, latviešu attieksme bijusi mazāk kritiska, tomēr, analizējot rezultātus, jāņem vērā fakts, ka iedzīvotājiem bija jānovērtē līdzdalība atšķirīgās organizācijās.

Attieksme pret valsts pārvaldi, ideoloģijām

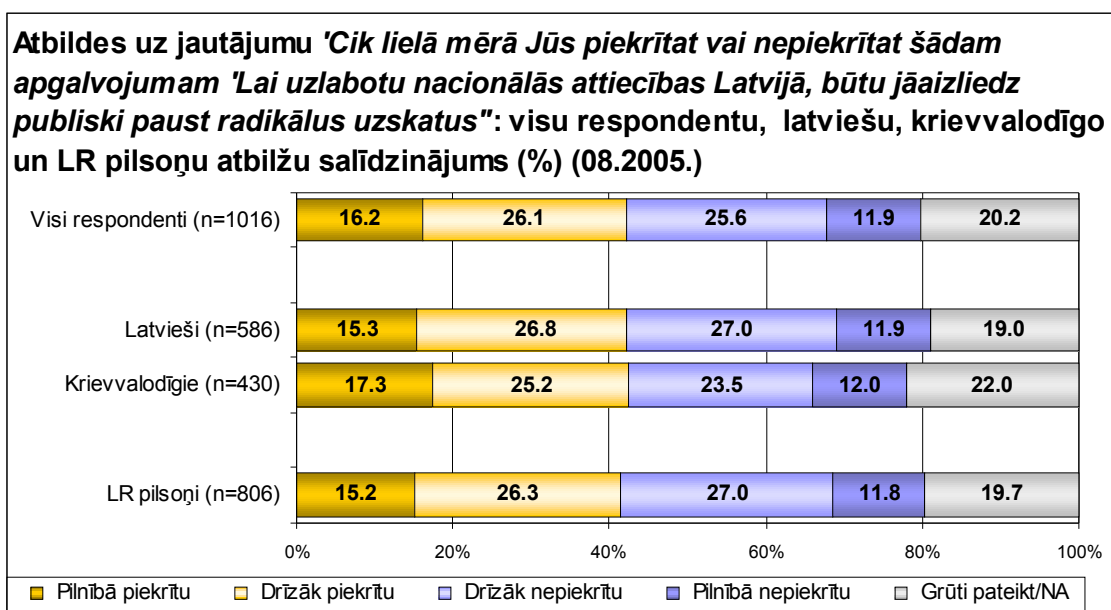
Aptaujas ietvaros iedzīvotājus lūdza paust uzskatus arī atsevišķos ar politiskajām vērtībām saistītos jautājumos – novērtēt attieksmi pret spēcīgu līderi, kas stātos parlamenta vietā, un zināmiem vārda brīvības ierobežojumiem.

Pētījuma rezultāti par attieksmi pret domu, ka parlamenta vietā vajadzētu būt spēcīgam līderim, apkopoti nākamajā grafikā.

Saskaņā ar aptaujas datiem, vairāk nekā puse Latvijas iedzīvotāju neatbalsta šādu ierosinājumu (52%). Tomēr jāatzīmē, ka 1/3 respondentu (34%) paida atbalstu šādai idejai. Jāatzīmē, ka krievvalodīgie nedaudz retāk kā latvieši noraidīja šo apgalvojumu (attiecīgi 47% un 56%), bet biežāk atturējās novērtēt savu attieksmi (attiecīgi: 19% un 10%).

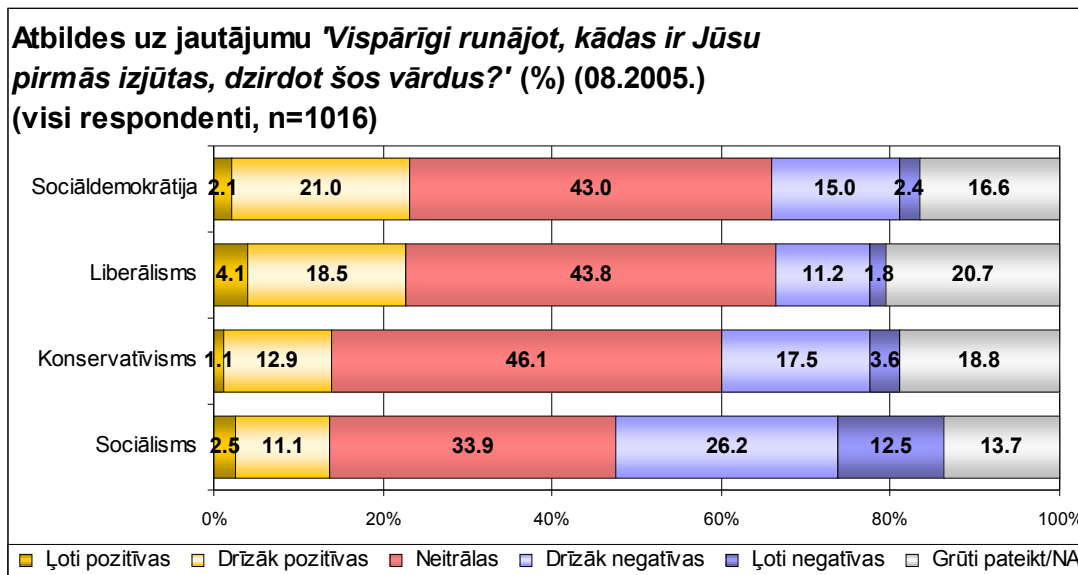
Aptaujas dalībniekiem lūdza arī novērtēt, vai viņi atbalstītu zināmus vārda brīvības ierobežojumus, lai uzlabotu nacionālās attiecības.

Kā redzams, iedzīvotāju uzskati šajā jautājumā nav vienoti, tomēr šī ideja nedaudz biežāk ir tikusi atbalstīta (42%) nekā noraidīta (38%). Jāatzīmē, ka šajā

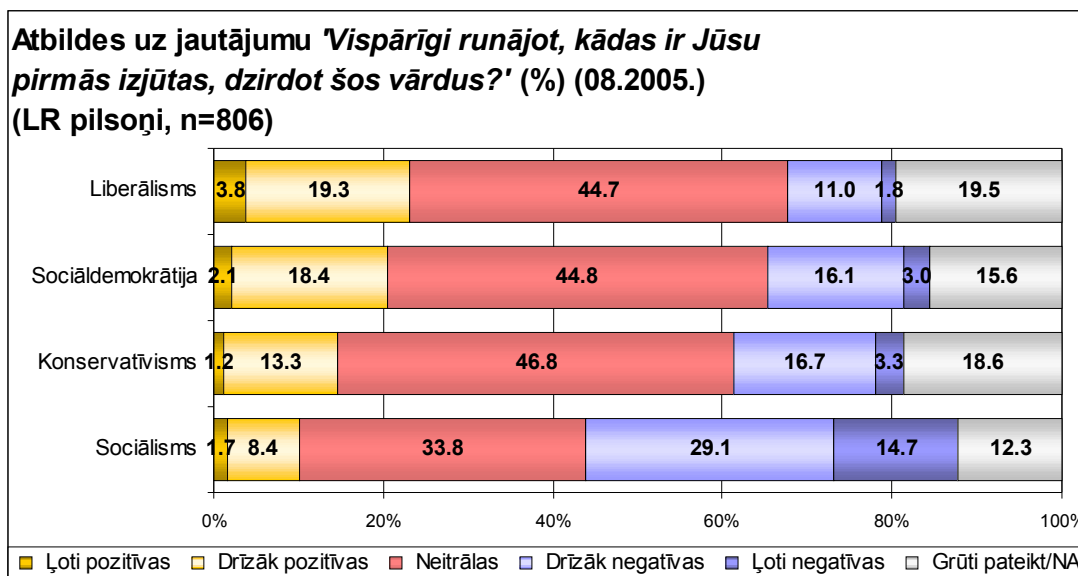
jautājumā būtiski neatšķiras aptaujāto latviešu un krievvalodīgo atbildes: apgalvojumu atbalstīja 42% latviešu un 43% krievvalodīgo.

Lai novērtētu, cik patiens ir viedoklis, ka iedzīvotājiem ir negatīva attieksme pret noteiktu ideoloģiju nosaukumiem vien, pētījuma ietvaros respondentus lūdza raksturot, kādas ir viņu izjūtas, dzirdot šos nosaukumus. (Jāuzsver, ka, uzdodot jautājumu, netika raksturoti šo ideoloģiju pamatprincipi, līdz ar to iegūtie dati neļauj izdarīt secinājumus par to vai citu ideoloģiju kopumā.)

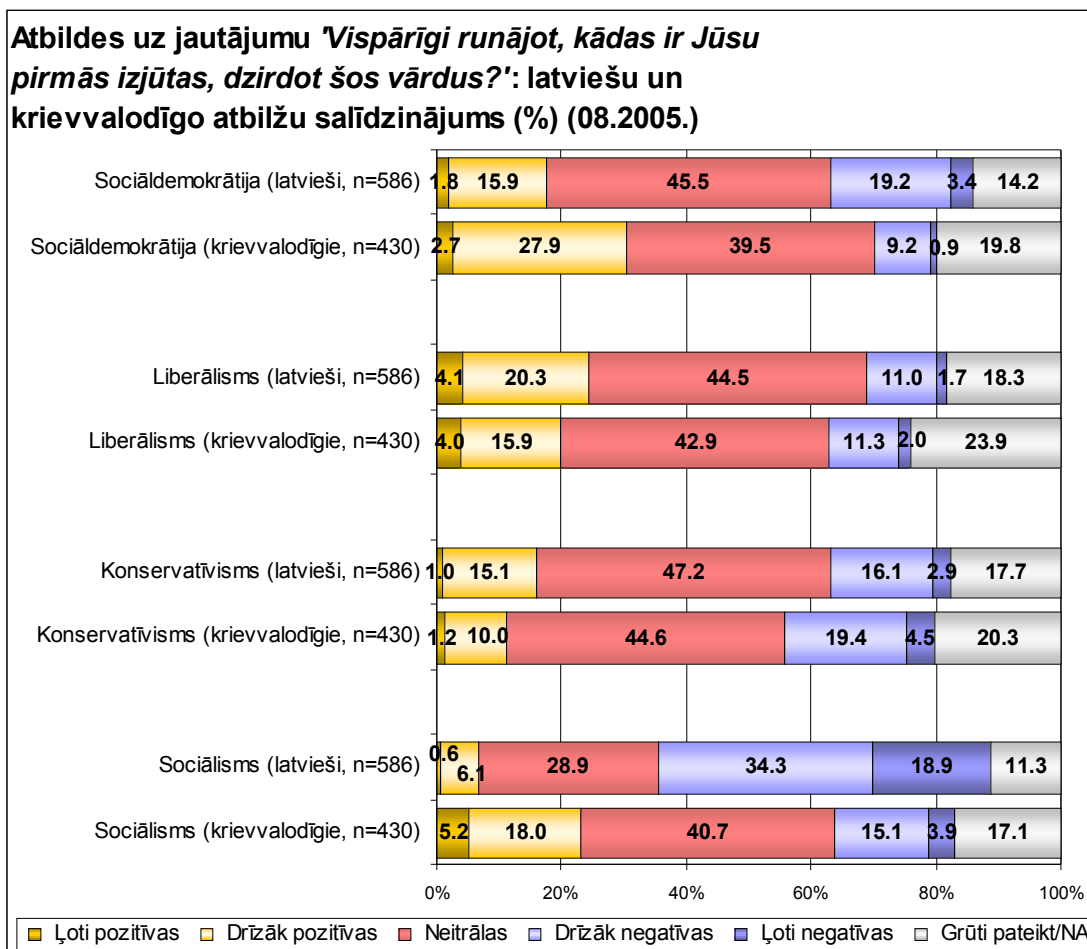
Saskaņā ar aptaujas datiem, pozitīvas emocijas iedzīvotājiem biežāk saistās ar vārdiem 'sociāldemokrātija' un 'liberālisms' (savas izjūtas par pozitīvām atzina 23% respondentu). Līdzīgs respondentu īpatsvars norādīja arī uz pozitīvām izjūtām, dzirdot vārdus 'konservatīvisms' (14%) un 'sociālisms' (14%), tomēr jānorāda, ka pret vārdu 'sociālisms' negatīva attieksme pausta ievērojami biežāk (39%).

Nākamajā grafikā apkopoti dati par LR pilsoņu atbildēm.

Kā redzams, balsstiesīgie iedzīvotāji pozitīvas izjūtas, dzirdot vārdu 'liberālisms' atzinuši nedaudz biežāk (23%) nekā runājot par 'sociāldemokrātiju' (21%), bet pret vārdu 'sociālisms' simpātijas atzina tikai 10% aptaujāto.

Nākamajā grafikā ir apkopoti dati par latviešu un krievvalodīgo atbildēm, novērtējot, kādas ir izjūtas, dzirdot vārdus *'liberālisms'*, *'konservatīvisms'*, *'sociāldemokrātija'* un *'sociālisms'*.

Salīdzinot latviešu un krievvalodīgo atbildes, jāsecina, ka latvieši kopumā pozitīvāk uztver vārdus *'liberālisms'* un *'sociāldemokrātija'*: to, ka izjūtas ir pozitīvas (atbildes *'ļoti pozitīvas'* un *'drīzāk pozitīvas'*), atzina attiecīgi 25% un 18%. Pret terminu *'konservatīvisms'* pozitīvu attieksmi pauda 16%, bet pret vārdu *'sociālisms'* - 7% aptaujāto latviešu.

Savukārt, dati par krievvalodīgo atbildēm liecina, ka visbiežāk uz pozitīvām izjūtām norādīts, runājot par terminu *'sociāldemokrātija'* (31%). Nākamie pozitīvāk vērtētie termini ir *'sociālisms'* (23%), *'liberālisms'* (20%) un *'konservatīvisms'* (11%).

Aptaujā izmantotā anketa

Sabiedrība tiek aktīvi apspriesti starptautisko attiecību jautājumi, un ir daudz dažādu viedokļu. Lai labāk izprastu šos viedokļus, es gribētu Jums uzdot dažus jautājumus par nacionālajām attiecībām Latvijā.

0. Vai Jūs sevi vairāk pieskaitāt pie latviešiem (dzimtā valoda – latviešu vai pamatā sazinās latviešu valodā) vai krievvalodīgajiem (dzimtā valoda ir krievu vai pamatā sazinās krievu valodā)?

Latvietis/-e	1
Krievvalodīgais/-ā	2

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: vairākos jautājumos (1, 5, 7.8) šajā jautājumu blokā latviešiem un krievvalodīgajiem uzdodamie jautājumi atšķiras!

1. Vai, kontaktējoties ar krievvalodīgajiem (krievvalodīgajiem respondentiem jautāt par latviešiem) pēdējā gada laikā, Jums vairāk ir bijusi pozitīva vai negatīva pieredze?

tikai negatīva	1
vairāk negatīva nekā pozitīva	2
vienlīdz daudz pozitīva un negatīva	3
vairāk pozitīva nekā negatīva	4
tikai pozitīva	5
pēdējā gada laikā ar krievvalodīgajiem (krievvalodīgajiem respondentiem jautāt par latviešiem) nav iznācis kontaktēties	6
grūti pateikt/NA	8

2. Cik lielā mērā, Jūsprāt, Latvijā tiek ņemtas vērā krievvalodīgo intereses? Lūdzu, novērtējiet savus uzskatus 5 punktu skalā no “-2” līdz “+2”, kur “-2” nozīmē “daudz mazāk nekā vajadzētu”, bet “+2” – “daudz vairāk nekā vajadzētu”! (Jautājumiem L2-L5 izsniegt kartīti 2)

-2 : “daudz mazāk nekā vajadzētu”	-1	0	+1	+2 : “daudz vairāk nekā vajadzētu”
1	2	3	4	5

Grūti pateikt/NA ... 8

3. Iespējams, ka pēc nākamajām Saeimas vēlēšanām valdības koalīcijā iekļūs kāda partija, par kuru lielākoties balso krievvalodīgie cilvēki. Kā Jūs uztvertu šādu notikumu? Lūdzu, novērtējiet savu attieksmi 5 punktu skalā no “-2” līdz “+2”, kur “-2” nozīmē “ļoti negatīvi”, bet “+2” – “ļoti pozitīvi”.

-2 : “ļoti negatīvi”	-1	0	+1	+2 : “ļoti pozitīvi”
1	2	3	4	5

Grūti pateikt/NA ... 8

4. Saskaņā ar spēkā esošo likumu, Latvijā pašvaldību vēlēšanās var piedalīties tikai Latvijas un citu Eiropas Savienības valstu pilsoņi, bet ne Latvijas nepilsoņi. Cik lielā mērā Jūs atbalstītu likuma izmaiņas, kas ļautu pašvaldību vēlēšanās balsot arī nepilsoņiem? Lūdzu, novērtējiet savu attieksmi 5 punktu skalā no “-2” līdz “+2”, kur “-2” nozīmē “pilnīgi neatbalstu šādas izmaiņas likumā”, bet “+2” – “pilnīgi atbalstu šādas izmaiņas”.

-2 : “pilnīgi neatbalstu”	-1	0	+1	+2 : “pilnīgi atbalstu”
1	2	3	4	5

Grūti pateikt/NA ... 8

5. Latvijā pastāv dažas organizācijas, kuras sauc par nacionāli radikālām, piemēram, „Visu Latvijai” un „Klubs 415”, ‘Pērkonkrusts’, Latvijas nacionālā fronte (līderis A.Garda), Nacionālā spēka savienība (uzmanību intervētājam: krievvalodīgajiem respondentiem jautāt par национал-большевики – нацболы, баркашовицы). Kāda būtu Jūsu attieksme, ja kāds Jūsu ģimenes loceklis vai tuvs draugs piedalītos šādā organizācijā vai to organizētajos pasākumos? Lūdzu, novērtējiet savu attieksmi 5 punktu skalā no “-2” līdz “+2”, kur “-2” nozīmē “ļoti negatīva attieksme”, bet “+2” – “ļoti pozitīva attieksme”.

-2 : “ļoti negatīva attieksme”	-1	0	+1	+2 : “ļoti pozitīva attieksme”
1	2	3	4	5

Grūti pateikt/NA ... 8

6. Ja Latvijā ievērojami saasinātos attiecības starp latviešiem un krievvalodīgajiem, kā Jūs, visticamāk, rīkotos?

aktīvi atbalstītu tās partijas un organizācijas, kurām ir stingrāka nostāja nacionālajos (etniskajos) jautājumos	1
censtos saglabāt neitralitāti	2
aktīvi atbalstītu tās partijas un organizācijas, kuras aicina uz dialogu un kompromisu	3
izvairītos no jebkādam diskusijām un aktivitātēm saistībā ar starpnacionālajām (starpetniskajām) attiecībām	4
grūti pateikt/NA	8

7. Es tagad nolasīšu dažus izteikumus un lūdzu Jūs paust savu attieksmi pret tiem. Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem izteikumiem?

		pilnībā piekrītu	drīzāk piekrītu	drīzāk nepiekrītu	pilnībā nepiekrītu	grūti pateikt/NA
1	Būtu vēlams atcelt parlamentu un vēlēšanas, lai to vietā Latvijā būtu spēcīgs līderis, kas ātri pieņemtu lēmumus	1	2	3	4	8
2	Latvieši demokrātijas principus ciena un izprot labāk nekā krievvalodīgie	1	2	3	4	8
3	Kopumā ņemot, Latvijas krievvalodīgie ir lojāli Latvijai	1	2	3	4	8
4	Pašreizējais krievvalodīgo cilvēku skaits Latvijā apdraud latviešu valodu un kultūru	1	2	3	4	8
5	Būtu pareizi, ja nākotnē valsts finansētu tikai skolas ar latviešu mācību valodu, un nefinansētu skolas, kur mācības notiek krievu valodā	1	2	3	4	8
6	Man nav problēmu uzturēt draudzīgas attiecības ar cilvēkiem, kuru uzskati nacionālajos jautājumos atšķiras no manējiem	1	2	3	4	8
7	Ja uz brīvu darba vietu kandidē divi cilvēki - latvietis un krievvalodīgais, un abi vienlīdz labi atbilst izvirzītajām prasībām, tad priekšroka jādod latvietim	1	2	3	4	8
8	Es ne vienmēr paužu savu patieso attieksmi pret krievvalodīgajiem (<i>krievvalodīgajiem respondentiem jautāt par latviešiem</i>) sabiedrības attieksmes dēļ	1	2	3	4	8
9	Lai uzlabotu nacionālās attiecības Latvijā, būtu jāaizliedz publiski paust radikālus uzskatus	1	2	3	4	8

8. Vispārīgi runājot, kādas ir Jūsu pirmās izjūtas dzirdot šos vārdus – ļoti pozitīvas, drīzāk pozitīvas, neitrālas, drīzāk negatīvas, ļoti negatīvas?

		ļoti pozitīvas	drīzāk pozitīvas	neitrālas	drīzāk negatīvas	ļoti negatīvas	grūti pateikt/NA
1	Liberālisms	1	2	3	4	5	8
2	Konservatīvisms	1	2	3	4	5	8
3	Sociāldemokrātija	1	2	3	4	5	8
4	Sociālisms	1	2	3	4	5	8

SKDS

sabiedriskās domas pētījumu centrs

Baznīcas iela 32-2, Rīga, Latvija, LV-1010

Tālr.: 7 312 876, fakss: 7 312 874

E-mail: skds@skds.lv

www.skds.lv